

KLASA 1 – ZALIHE i KLASA 2 – Kratkoročna
potraživanja, plasmani i gotovina
- VEŽBE -

100 – Obračun nabavke zaliha materijala, rezervnih delova, alata i inventara

- Knjiženje nabavke materijala po nabavnoj ceni vrši se **zaduživanjem računa**

100-Obračun nabavke zaliha materijala, rezervnih delova, alata i inventara za neto fakturnu vrednost kupljenog materijala bez PDV-a, kao i za zavisne troškove nabavke bez PDV-a. Takodje, duguje račun 270 – PDV u primljenim fakturama za iznos ulaznog PDV-a koji preduzeće plaća prilikom nabavke materijala (samo kada se za iznos plaćenog PDV-a umanjuju obaveze za PDV koje preduzeće obračunava), dok potražuju odgovarajući računi 435- Dobavljači iz zemlje, 241 – Tekući račun i sl.

- Prenos materijala na zalihe vrši se **zaduživanjem računa 101 Materijal, dok potražuje račun 100 - Obračun nabavke zaliha materijala**

Knjigovodstvena evidencija materijala po planskoj ceni

- Knjiženje nabavke materijala po planskoj ceni se obavlja na isti način kao i u slučaju kada se zalihe vode po nabavnoj vrednosti, razlika u knjigovodstvenoj evidencije se javlja prilikom knjigovodstvene evidencije prenosa materijala na zalihe.
- Planske cene se razlikuju od stvarnih nabavnih cena, a ova razlika se knjiži na računu **1019 Odstupanje od planske cene materijala (pozitivno ili negativno odstupanje)**.

10 – Zalihe materijala

•Primer 1:

- I) Preduzeće „Medeks“ nabavilo je 10.000 kg materijala „B“.Dobavljač je ispostavio fakturu br. 134 na iznos od 300.000 rsd. PDV 20%. Troškovi prevoza plaćeni su u gotovu i iznose 30.000 rsd. PDV 20%.
- II) Materijal je prenet na zalihe, gde mu je formirana planska cena od 35 rsd/kg.

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	100 270	435 243	Obrač.nab.zaliha materijala PDV u primljenim fakturama Dobavljači u zemlji Blagajna Za nabavku materijala	330.000 66.000	360.000 36.000
2.	101	100 1019	Materijal Obrač. nab. zaliha materijala Odstup.od planske cene mat. Prenos na zalihe	350.000	330.000 20.000

Izdavanje materijala u proizvodnji kada se zalihe vode po nabavnoj ceni

- **Izdavanje materijala u proizvodnji knjigovodstveno se evidentira zaduživanjem računa 511 Troškovi materijala, dok potražuje račun 101 Materijal, za vrednost izdatog materijala u proizvodnji.**
- Prilikom obračuna troškova materijala koristimo jednu od četiri moguće metode: FIFO, LIFO, HIFO, PROSEČNA CENA.

Primer 2:

- I nabavka 20.000 kg * 50 rsd

- II nabavka 30.000 kg * 45 rsd

- III nabavka 50.000 kg * 52 rsd

- Ukupna vrednost materijala na zalihama

$1.000.000 + 1.350.000 + 2.600.000 = 4.950.000$ rsd

- I) Po trebovanju 326 izdato je u proizvodnju 80.000 kg materijala, obračun izvršiti po metodi FIFO

Obračun: $50.000 \text{ kg} * 52 + 20.000 \text{ kg} * 50 + 10.000 \text{ kg} * 45 =$
 $2.600.000 + 1.000.000 + 450.000 = 4.050.000 \text{ rsd}$

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	511	101	Troškovi materijala Zalihe materijala Po trebovanje br. 54	4.050.000	4.050.000

Izdavanje materijala u proizvodnji kada se zalihe vode po planskoj ceni

• Za potrebe utvrđivanja periodičnog rezultata, neophodno je vrednost utrošenih sredstava, a samim tim i materijala, iskazati po stvarnim nabavnim vrednostima, što zahteva svodjenje planske vrednosti utrošenog materijala na stvarnu nabavnu vrednost utrošenog materijala. To se postiže knjiženjem na računu Odstupanje od planske cene materijala.

Srazmerni deo odstupanja=(Saldo racuna Odstupanje od planske cene materijala *Vrednost utrosenog materijala po planskim cenama)/Saldo racuna zalihe materijala pre izdavanja u proizvodnju

Izdavanje materijala u proizvodnju kada se zalihe vode po planskoj ceni

•U slučaju, dugovnog salda računa Odstupanje od planske cene materijala (negativno odstupanje-planska cena materijala je niža od stvarne nabavne cene materijala) knjiženje se vrši kroz dva stava knjigovodstvene promene. U prvom stavu **zadužuje se račun 511 Troškovi materijala za iznos planske nabavne vrednosti utrošenog materijala, za istu vrednost nam račun 101 Zalihe materijala potražuje. Dok se svodjenje planske nabavne vrednosti utrošenog materijala na stvarnu vrši u drugom knjigovodstvenom stavu u kome nam 511 Troškovi materijal a duguju za deo utvrđenog odstupanja, a potražuje račun 1019 Odstupanje od planske cene materijala za isti iznos.**

Kada se javi pozitivno odstupanje tj. kada imamo potražni saldo na računu 1019 Odstupanje od planske cene materijala knjiženje u prvom stavu je identično kao u gore navedenom slučaju, dok u drugom stavu vršimo korekciju troškova materijala, tako što nam za deo odstupanja **duguje račun 1019 Odstupanje od planske cene materijala, a potražuje račun 511 Troškovi materijala.**

Primer 3:

1) Stanje na pojedinim računima preduzeća Lindeks je sledeće:

101 Materijal – 500.000 rsd. Odstupanje od planske cene materijala - 100.000 rsd. (negativno)

• I) Izdato je u proizvodnji 1.000 kg materijala u vrednosti od 300.000 rsd, trebovanje 265.

• Deo odstupanja = $100.000 * 300.000 / 500.000 = 60.000$ rsd

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	511	101	Troškovi materijala Materijal Po trebovanju 265	300.000	300.000
1a.	511	1019	Troskovi materijala Odstupanje od plans.c.mat. Deo odstupanja	60.000	60.000

11 – Nedovršena proizvodnja 12 – Gotovi proizvodi

•110-Nedovršena proizvodnja je račun na kome se knjiži stanje zaliha na početku obračunskog perioda, kao i promene u vrednosti zaliha nedovršene proizvodnje, na kraju obračunskog perioda. Povećanje vrednosti zaliha nedovršene proizvodnje, knjiži se zaduženjem ovog računa, dok potražuje račun 630 – Povećanje vrednosti zaliha nedovršene proizvodnje, gotovih proizvoda i nedovršenih usluga.

•Smanjenje vrednosti zaliha, knjiži se zaduženjem računa 631 – Smanjenje vrednosti zaliha nedovršene proizvodnje, gotovih proizvoda, dok nam potražuje račun 110 – Nedovršena proizvodnja.

Na računu 120 – Gotovi proizvodi, knjiže se početno stanje zaliha gotovih proizvoda, kao i promene tog stanja na kraju poslovne godine. Povećanje vrednosti stanja gotovih proizvoda knjiži se zaduživanjem ovog računa, dok nam potražuje račun 630 - Povećanje vrednosti zaliha nedovršene proizvodnje, gotovih proizvoda i nedovršenih usluga.

•Smanjenje vrednosti zaliha gotovih proizvoda, knjiži zaduženjem računa 631 – Smanjenje vrednosti zaliha nedovršene proizvodnje, gotovih proizvoda, dok nam potražuje račun 120 – Gotovi proizvodi.

Primer 4:

•o) Stanje na pojedinim računima pogonskog knjigovodstva preduzeća je sledeće:

broj računa	Naziv Računa	Početno stanje	Stanje na kraju obrač. perioda	Povećan je	Smanjen je
950	Nedovršena proizvodnja	550.000	350.000		200.000
960	Gotovi proizvodi	100.000	240.000	140.000	
	Ukupno	650.000	590.000	140.000	200.000

I) Proknjižiti promene stanja zaliha na kraju obračunskog perioda.

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	631		Smanjenje vrednosti zaliha nedovršenje proizvodnje, gotovih proizvoda...	60.000	
	120	110	Gotovi proizvodi Nedovršena proizvodnja Za promenu vrednosti zaliha	140.000	200.000

13 - Roba

- **Račun 130 – Obračun nabavke robe se koristi za knjiženje fakturne vrednosti robe koja se nabavlja i svih drugih troškova koji nastaju sve do dopremanja robe u skladište kupca.**
- **131- Roba u magacinu koristi se za vođenje knjigovodstvene evidencije o robi koja nije izložena prodaji. Ova roba se čuva u magacinu radi vršenja priprema za dalju prodaju. Pripreme se obično odnose na sortiranje, prepakovanje i sl. Kada se roba iznosi iz magacina, sastavlja se kalkulacija prodajne cene.**
- **132 – Roba u prometu na veliko - iskazuje se vrednost zaliha robe u prodajnim objektima na veliko. Promet robe na veliko je kupovina robe radi dalje prodaje ili prerade.**
- **134 – Roba u prometu na malo (u prodavnici) se evidentira po maloprodajnoj ceni sa uračunatim PDV – om. Evidencija se obavlja na osnovu kalkulacije, a Pravilnikom o evidenciji prometa roba i usluga propisana je i obaveza vođenja KEPU-knjige.**

Primer 5:

•I) Preduzeće „Promet“ je po fakturi 236 kupilo od dobavljača 5.000kg jabuka po ceni od 100 rsd/kg namenjenu daljoj prodaji. PDV 20%. Troškovi prevoza iznose 20.000 rsd i plaćeni su u gotovu. PDV 20%. Roba je smeštena u skladište, gde se vodi po nabavnoj ceni, namenjena je prodaji na veliko.

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	130 270	435	Obračun nabavke robe PDV u primljenim fakturama Dobavljači u zemlji Po fakturi 235	500.000 100.000	600.000
1a.	130 270	243	Obracun nabavke robe PDV u primljenim fakturama Blagajna Placeno u gotovu	20.000 4.000	24.000
2.	132	130	Roba u prometu na veliko Obračun nabavke robe Prenos na zalihe	520.000	520.000

Primer 6

- I) Preduzeće „Lindeks“ je po fakturi 523 kupilo od dobavljača 10.000kg šećera po ceni od 80 rsd/kg namenjenu daljoj prodaji. PDV 20%. Troškovi prevoza iznose 50.000 rsd i plaćeni su u gotovu. PDV 20%. Roba je smeštena u magacin radi pakovanja u manju ambalažu.
- II Roba je stavljena u promet na veliko, gde joj je formirana prodajna cena od 90 rsd/kg (bez PDV-a).

Kalkulacija:

Nabavna cena 85	Nabavna vrednost 850.000
Fakturna cena 80	800.000
ZTN 5	50.000
Ukalkulisana razlika u ceni 5	50.000
Prodajna cena bez PDV-a 90	900.000

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	130 270	433	Obračun nabavke robe PDV u primljenim fakturama Dobavljači u zemlji Po fakturi 236	800.000 160.000	960.000
1a	130 270	243	Obračun nabavke robe PDV u primljenim fakturama Blagajna Plaćeno u gotovu	50.000 10.000	60.000
1b.	131	130	Roba u magacinu Obracuna nabavke robe Smesteno u magacin	850.000	850.000
2	132	131 1329	Roba u prometu na veliko Roba u magacinu Ukalkulisana razlika u ceni u prometu robe na veliko Prenos na zalihe	900.000	850.000 50.000

Knjigovodstveno evidentiranje prodaje robe

- Knjigovodstvena evidencija prodaje robe kada se zalihe vode po nabavnoj ceni, vrši se zaduživanjem računa **204 Kupci u zemlji za vrednost prodane robe, dok nam potražuju računi 604 – Prihodi od prodaje robe i 470 – Obaveze za PDV.**
- Interni obračun realizacije obavlja se preko računa **501 – Nabavna vrednost prodane robe, dok nam potražuje račun 132 - Roba u prometu na veliko**

Primer 7:

- o) Stanje na pojedinim računima glavne knjige preduzeća „Promet“ je sledeće: 132 – Roba u prometu na veliko 300.000 rsd.
- I) Prodata je polovina robe iz skladišta za vrednost od 180.000 rsd, kupcu iz zemlje, po fakturi 328. PDV 20%.

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	204	604 470	Kupci u zemlji Priodi od prodaje robe Obaveze za PDV po faktrui 328	216.000	180.000 36.000
1a.	501	132	Nabavna vrednost prodate robe Roba u prometu na veliko Interni obračun realizacije	150.000	150.000

Knjigovodstvena evidencija prodaje robe kada se zalihe vode po prodajnoj ceni, vrši se zaduživanjem računa **204 Kupci u zemlji za vrednost prodate robe, dok nam potražuju računi 604- Prihodi od prodaje robe i 470 - Obaveze za PDV.**

•Interni obračun realizacije obavlja se u dva stava. U prvom stavu zadužujemo račun **501 – Nabavna vrednost prodate robe za vrednost prodate robe, dok nam za isti iznos potražuje račun 132 - Roba u prometu na veliko.** U drugom stavu zadužujemo račun **1329 – Ukalkulisana razlika u ceni robe u prometu na veliko za iznos sadržane razlike u ceni u vrednosti prodate robe, dok za isti iznos potražuje račun 501 – Nabavna vrednost prodate robe.**

Realizovana razlika u ceni = Saldo računa Razlika u ceni * iznos prodaje
Saldo računa /Roba u magacinu pre prodaje

Primer 8:

- o) Stanje na pojedinim računima glavne knjige preduzeća „Mio“ je sledeće:
 - 132 – Roba u prometu na veliko 500.000 rsd. 1329 - Ukalkulisana razlika u ceni u prometu na veliko – 200.000 rsd
- I) Kupcu iz zemlje prodana je po fakturi 235 roba u vrednosti od 400.000 rsd. PDV 20%

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1	204	604 470	Kupci u zemlji Prihodi od prodaje robe Obaveze za PDV Po fakturi 235	480.000	400.000 80.000
1a	501	132	Nabavna vrednost prodate robe Roba u prometu na veliko Interni obračun realizacije	400.000	400.000
1 b	1329	501	Ukalkulisana razlika u ceni robe u prometu na veliko Nabavna vrednost prodate robe Za realizovanu razliku u ceni	160.000	160.000

Realizovana razlika u ceni =
 $200.000 * 400.000 / 500.000 = 160.000$ rsd

134 – Roba u prometu na malo – u prodavnicama

•Knjiženje nabavke robe u prometu na malo obavlja se zaduživanjem računa **134 Roba u prometu na malo – prodavnica za maloprodajnu vrednost**, kao i računa **270 – PDV u primljenim fakturama za iznos PDV-a koje preduzeće plaća prilikom nabavke robe**.

Potražuju nam računi **435 – Dobavljači iz zemlje (ili 241 – Tekući račun, 243 – Blagajna i sl.) za iznos fakturne vrednosti robe uvećane za PDV koji preduzeće plaća na nabavljenu robu, takodje potražuju računi, 1344 – Ukalkulisani PDV u prometu na malo za PDV koji je sadržan u maloprodajnoj ceni, 1349 – Ukalkulisana razlika u ceni robe u prometu na malo**.

Primer 9:

- I) Za potrebe prodavnice preduzeća „Trend“ kupljeno je 5.000 kg robe u iznosu od 250.000 rsd, po fakturi 278. PDV 20%, troškovi transporta iznose 50.000 rsd. PDV 20 % isplaćeni su sa tekućeg računa. Robi je formirana maloprodajna cena u iznosu od 75 rsd/kg.

Kalkulacija prodajne cene po kom. ukupno

•Fakturna vrednost robe

50 250.000

•ZTN

10 50.000

•Nabavna vrednost robe

60 300.000

•Ukalkulisani PDV

12,50 62.500

•Ukalkulisana razlika u ceni

2,50 12.500

•Maloprodajna cena

75 375.000

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	134		Roba u prometu na malo –	375.000	
	270		prod.		
			PDV u primljenim fakturama	60.000	
		433	Dobavljači u zemlji		300.000
		241	Tekuci racun		60.000
	1344	Ukalkulisani PDV u prom		62.500	
		na malo		12.500	
	1349	Ukalkulisana razlika u ceni			
		za nabavku robe za			
		prodavnicu			

Knjiženje prodaje robe u prometu na malo neposrednim kupcima obavlja se zaduživanjem računa 243 – Blagajna i 241 – Tekući račun, u zavisnosti da li će rukovodilac prodavnice uplatiti dnevni pazar u blagajni ili na tekućem računu. Potražuju nam računi 604 – Prihodi od prodaje robe na domaćem tržištu i računi 476 – Obaveze za PDV po osnovu prodaje za gotovinu.

• Nakon evidentiranja prodaje neophodno je izvršiti interni obračun realizacije. Interni obračun realizacije odvija se kroz tri stava. U prvom stavu zadužuje se račun 501 – Nabavna vrednost prodate robe za iznos prodaje, dok potražuje račun 134 – Roba u prometu na malo za isti iznos. U drugom stavu zadužujemo račun 1344 – Ukalkulisani PDV u prometu na malo za realizovani PDV, a potražuje račun 501 – Nabavna vrednost prodate robe. Na posletku, u drugom stavu, za iznos realizovane razlike u ceni zadžujemo račun 1349- Ukalkulisana razlika u ceni robe u prometu na malo, dok nam za isti iznos potražuje račun 501 – Nabavna vrednost prodate robe.

Primer 10:

- Stanje na pojedinim računima prodavnice preduzeća „Trend“ je sledeće 134 - Roba u prometu na malo 1.000.000 rsd, 1344 - Ukalkulisani PDV u prometu na malo 166.700 rsd, 1349 - Ukalkulisana razlika u ceni u prometu na malo - 200.000 rsd
- I) Poslovodja prodavnice preduzeća „Trend“ je uplatio dnevni pazar od 750.000 rsd na tekući račun preduzeća. PDV 20 % je sadržan.

	D	P	Opis		
1.	241		Tekući račun	750.000	
		604	Prihodi od prodaje robe		625.000
		476	Obaveze za PDV po osnovu prodaje za gotovo Uplata pazara		125.000
1a	501		Nabavna vrednost prodane robe	750.000	
		134	Roba u prometu na malo Interni obračun realizacije		750.000
1b	1344		Ukalkulisani PDV u prometu na malo	125.000	
		501	Nabavna vrednost prodane robe Za realizovani PDV		125.000
1c	1349		Ukalkulisana razlika u ceni u prometu na malom	150.000	
		501	Nab. Vrednost prodane robe		150.000

Knjigovodstveno evidentiranje promene cene

- **Povećanje cene robe se obuhvata zaduživanjem računa 134 – Roba u prometu na malo za iznos povećanja, dok nam potražuje račun 1344 – Ukalkulisani PDV u prometu na malo, kao i 1349 – Ukalkulisana razlika u ceni robe u prometu na malo.**
- **Smanjenje cene robe evidentira se zaduživanjem računa 1344 – Ukalkulisani PDV u prometu na malo, kao i 1349 – Ukalk. razlika u ceni robe u prometu na malo, dok potražuje račun 134 - Roba u prometu na malo.**

Primer 11:

- I) Organ upravljanja je doneo odluku da snizi cenu robe „A“ za 5 rsd/kg (u prodavnici ima 1.000 kg robe A)
- II) Povećana je cena robe „B“ za 10.000 rsd, u ukupnom iznosu.

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	1344	134	Ukalku. PDV u prometu na malo	834	5.000
	1349		Ukalku. razlika u ceni u prometu na malo	4.166	
			Roba u prometu na malo		
			Snizenje za 5rsd/din		

r.b.	Broj računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	134		Roba u prometu na malo	10.000	
		1344	Ukalku. PDV u prometu na malo		1.667
		1349	Ukalku. razlika u ceni u prometu na malo		8.333
			Povećanje za 10.000 u ukupnom iznosu		

Hvala na paznji!

